

lagt af undertegnede. Det beskedne nye ved Gudewills lille afhandling er, foruden hovedformålet at gøre opmærksom på originaltrykkets tilbagekomst til jordens overflade efter næsten 40 års fravær, den i forhold til tidligere omtaler af værket eksakte placering af det i Christian IV's storladne og barokke fest-regi.

Heinrich Schütz kom forøvrigt endnu engang til at skrive bryllupsmusik til den fra 1634 danske prinsesse Magdalena Sibylla. Den svagelige prins Christian døde allerede 1647 og kom således ikke til at følge sin far på tronen. Hans unge enke giftede sig i 1652 med hertug Friedrich-Wilhelm af Sachsen-Altenburg, og til forlovelsens deklaration året forud skrev Schütz en charmerende lille arie for sopran og orgel, »Wie wenn der Adler sich aus seiner Klippe schwingt...«, hvor førstelinien følges af en række andre billeder på den unge lykkes himmelflugt.

Søren Sørensen

R. G. Collingwood: Essays in the Philosophy of History. Edited with an introduction by W. Debbins. Austin & London, University of Texas Press, 1965 (tredje oplag 1972). xxxiv + 139 + bibliografi + index. \$ 8.15.

Samlingen optager R. G. Collingwoods tidlige essays i historiefilosofi (fra 1921–1930). Disse essays er af betydning for belysning af udviklingsgangen i Collingwoods forfatterskab, der i de seneste år har været stærkt omdiskuteret. Alle otte essays har været trykt før, men foreligger nu i en lettere tilgængelig udgave, forsynet med forord, bibliografi og index af udgiveren W. Debbins, forfatter til disputatsen *The Philosophy of R. G. Collingwood*, 1959. Debbins har skrevet en personlig introduktion, der giver hans syn på udviklingsgangen i Collingwoods historiefilosofiske forfatterskab, hvori de otte essays søges placeret. Introduktionen er nyttig, blot man holder sig for øje, at den kun er ét bud i en debat, der formentlig er nøglepunktet i Collingwood-litteraturen i øjeblikket. Udgiveren er således uenig med den første til at afgive bud på udviklingsgangen hos Collingwood (dvs. hans posthume udgiver Sir T. M. Knox, der i forordet til *The Idea of History*, gør sig til talsmand for en fortolkning, der involverer to radikale skift i forfatterskabet ('radical conversion hypothesis')). Udgiveren er ligeledes uenig med de mest fremtrædende nyere fortolkninger (der ganske vist er fremsat senere end hans egen), især L. O. Mink, der i *Mind, History and Dialectics. The Philosophy of R. G. Collingwood*, 1969, i hovedlinjer er enig med L. Rubinoffs *Collingwood and the Reform of Metaphysics*, 1970, om at der er tale om dialektisk kontinuitet i Collingwoods forfatterskab. Debbins hævder, at der er tale om simpel kontinuitet, ihvertfald i den historiefilosofiske del af forfatterskabet (xxxi f.). Ifølge udgiveren må disse essays ses som Collingwoods forsøg på at besvare spørgsmålet 'What is history?', og de dermed forbundne underspørgsmål 'How can we know what happened in the past?', 'How can we know why it happened?', og 'Of what value is it for us to know what happened and why it happened?' (xvi). Også denne tilgang må siges at være genstand for nogen debat.

Introduktionen indeholder en kort biografisk skitse, der ganske vist ikke indeholder noget nyt, men samler en del spredte oplysninger og virker særdeles velanbragt. Bibliografien indeholder: Sektion A, om Collingwoods filosofiske forfatterskab, der er udmærket for det publicerede materiales vedkommende, omend den lider lidt ved at være alfabetisk, i stedet for kronologisk, opbygget. Med undtagelse af en enkelt reference til to manuskripter (xi-xii), nævnes det upublicerede overhovedet ikke. Udgiveren er i nogen grad undskyldt, da de store mængder upubliceret materiale, der nu er ved at blive kendt, for størstedelens vedkommende var ukendt, da han skrev, andre dele har der dog været kendskab til siden fremkomsten af A. Donagans *The Later Philosophy of R. G. Colling-*

wood, 1962, og det er derfor måske blot en smule ekstravagant af udgiveren at udråbe sin bibliografi til den mest omfattende til dato, så meget desto mere som han klarer sig med at nævne tre (3) bøger i sektion B om Collingwoods historiske og arkæologiske forfatterskab, og ellers henviser til bibliografien i *Proceedings of the British Academy*, 1943 (s. 481–85) – oven i købet med forkert årstal. Sektion C indeholder en tilforladelig oversigt over Collingwoods oversættelser, og sektion D en oversigt over litteraturen om Collingwood, hvortil intet andet kan bemærkes, end at den nu på ét punkt nær, langt overgås af bibliografien i *Critical Essays on the Philosophy of R. G. Collingwood*, M. Krausz (ed.), 1972. Det enkelte punkt, hvor Debbins-bibliografien er Krausz-bibliografien overlegen, er det punkt Debbins har skilt ud som underpunkt i oversigten over litteratur om Collingwood, nemlig sektion E. Sektion E er en oversigt over anmeldelser af Collingwoods forskellige skrifter (undtagen hans praxis) i alfabetisk orden som ovenfor med anmeldelserne angivet under hvert enkelt værk. Dette punkt har været utroligt nyttigt, og vil givetvis varme enhver historikers hjerte for Debbins. Index er stærkt i navnestoffet, men lader noget tilbage at ønske med hensyn til systematiske begrebsindgange.

De otte essays kaster et kærkomment lys over udviklingsgangen i R. G. Collingwoods historiefilosofiske forfatterskab og udgør et hårdt tiltrængt supplement til teksterne i *The Idea of History*, der jo er posthumt samlet og udgivet på materiale, der ikke altsammen af forfatteren intenderedes som sammenhængende, og ligeledes med udeladelse af materiale, der efter forfatterens intention skulle have været inkorporeret. Da megen af den tidligste kritik næsten udelukkende tog udgangspunkt i *The Idea of History*, er det derfor af stor værdi for et mere afbalanceret billede af Collingwood, at Debbins har gjort disse essays langt mere tilgængelige end de var tidligere, hvor indsamlingsarbejdet af – i dag måske mindre kendte – tidsskrifter, tilsyneladende har haft den effekt, at disse essays har været stort set upåagtede. Det første essay, *Croce's Philosophy of History*, 1921, giver et mere nuanceret indtryk af Collingwoods forhold til Croce, der som oftest fremstilles som førstnævntes uproblematisk afhængighed og påvirkning fra sidstnævnte. *Are History and Science Different Kinds of Knowledge?* (essay 2, 1922), giver et godt indtryk af Collingwoods udvikling med hensyn til problemet om de to vidensformers gensidige forhold, hvor Collingwood traditionelt antages uden kvalifikationer at have argumenteret for historiens karakter af vidensform 'sui generis'. Visse steder forstærket til, at Collingwood var en fortaler for historiens primat, som modvægt til gængse positivistiske opvurderinger af naturvidenskaberne. Collingwoods konklusion i 1922, som nok vil virke overraskende på mange var, at modsætningerne imellem de to vidensformer beror på forenkede opfattelser af begge, samt at der ikke er nogen videre forskel på dem med hensyn til logik og metode, når begge betragtes som 'actual inquiries'.

Oswald Spengler and the Theory of Historical Cycles, 1927, og *The Theory of Historical Cycles*, 1927, (essays 4 og 5), er nok blandt de relativt mindst interessante i en nutidig problemhorisont, da disse spørgsmål i nogen grad har mistet deres aktualitet. For udforskningen af Collingwoods standpunkter er de interessante på grund af hans svar på problemet om, hvorvidt der findes historiske cyclus'er. Collingwoods svar består i, at historiske cyclus'er ikke findes i historien eller materialet selv – historien gentager sig ikke – men fornemmelsen af gentagelse fremkommer som følge af historikerens måde at spørge på og i ordningen af stoffet, det beror på 'a point of view', der er omskifteligt, men uomgængeligt. *A Philosophy of Progress* (essay 7, 1929) hører ifølge min vurdering også til blandt de mindre interessante af de indsamlede essays, af samme grund som ovenfor. Problemet om, hvorvidt historien er kulisse for fremskridt eller selv eksemplificerer et sådant, affærdiges af Collingwood med betragtninger over, at en afgørelsesprocedure vil være så vanskelig at udføre, at det nærmer sig det umulige. Dette essay, der ihvertfald

forekommer mig langt klarere end det tilsvarende i *The Idea of History*, er stort set en afvisning af problemet som arvet fra f.eks. Kant og mere traditionelle læsninger af Hegel. Collingwoods svar er igen, at vor egen tids måde at anskue tingene på virker mest naturlig for os, og derfor let kommer til at tage sig ud som et toppunkt så vidt, og historiens gang derfor ses som en udvikling frem imod den nuværende tilstand, men det ligger i synsvinklen, ikke i processen selv.

The Nature and Aims of a Philosophy of History, 1924, *The Limits of Historical Knowledge*, 1928, og *The Philosophy of History*, 1930, (essays 3, 6 og 8), er de mest interessante af de otte essays, da disse essays i temmelig høj grad beskæftiger sig med de samme problemer som behandles i *The Idea of History*. Essay 8 kan endog ses som en direkte synopsis til *The Idea of History*, og kan som sådan kaste et godt lys over materialet i *The Idea of History*, der som følge af et ikke altid lige lykkeligt udgiverprincip nok må betragtes med lidt distance. Essay 3 indeholder Collingwoods betragtninger over, hvad historiefilosofi går ud på, samt hans eget første udkast til en sådan. Essay 6 kaster lys over problemet om, hvorvidt Collingwood var relativist eller skeptiker, således som han ofte ses vurderet. Dette essay vil givetvis overraske mange, der har anset Collingwood for stærkt intellektualistisk i forgæves forsøg på at undgå at ende som skeptiker. Essayet rummer en meget klar tillids erklæring til faget og dets muligheder ud fra en praktisk arbejdende historikers synsvinkel og erfaring.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på beskrivelse og diskussion af de otte essays, blot tilføje, at denne samling bør være kendt af enhver, der har oplevet *The Idea of History* som en rammende beskrivelse af historikerens praktiske virksomhed kombineret med usikkerhed overfor synspunkternes filosofiske fundering. Der gives ikke mere entydige og indiskutable svar i samlingen end i bogen; men de otte essays kaster et klarere lys over, hvordan de senere standpunkter kan være udviklet, samtidig med at der åbnes mulighed for en stillingtagen til problemet om kontinuitet i denne del af forfatterskabet, et problem, der bliver presserende ved ethvert forsøg på afgrænsning af fortolkningskontekst for te-
serne.

Margit Hurup Nielsen

Michael Krausz (ed.): *Critical Essays on the Philosophy of R. G. Collingwood*. Oxford University Press, 1972. iv+326+bibliografi+indices. £ 6.50.

Critical Essays er en antologi med 14 selvstændige essays, der spænder fra politisk teori over æstetik og andre traditionelt filosofiske emner (herunder historiefilosofi) til uddannelsesfænomenologi. Bidragyderne har det til fælles, at de alle går ud fra en 'kritisk grundholdning', der dog ikke udstrækkes til en fælles grundholdning til Collingwoods forfatterskab eller filosofisk enighed i almindelighed. Der er i den forstand ingen rød tråd i de 14 essays, men de giver et godt indtryk af spændvidden af Collingwoods forfatterskab. Alle 14 bidragydere anses for eksperter på hvert deres felt, 11 af dem har tidligere gjort sig gældende i Collingwoods-litteraturen, de 7 med større arbejder. Da historie, både forstået som viden om fortiden og som forskningsdisciplin, aldrig var langt fra Collingwoods tanker, kan alle 14 essays herom læses med udbytte, men afhængigt af i hvilken sammenhæng man mener, at historiefilosofien bør fortolkes, vil et større eller mindre antal af dem anses for direkte relevante. Mit skøn er, at mange af dem vil være oplysende for et nærmere studium af Collingwoods ideverden og for forholdet imellem historiefilosofien og hans generelle filosofi, men at især 2 ud af de 14 essays vil have umiddelbar interesse for Historisk Tidsskrifts læsere, nemlig L. O. Minks *Collingwood's Historicism: A Dialectic of Process* (s. 154-78), og L. J. Goldsteins *Collingwood and the Constitu-*